

Секція 2 РОЗВИТОК ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Усата Г. О., курсант факультету № 3
Одеського державного університету
внутрішніх справ

Науковий керівник: завідувач кафедри
цивільно-правових дисциплін Одеського
державного університету внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук,
доцент *Маковій В. П.*

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ ПИТАННЯ ЗАКОНОДАВЧИХ НОВЕЛ У СФЕРІ ТРАНСПЛАНТАЦІЇ

Одним з важливих умов ефективного виконання державою своїх функцій є досконалість законодавства, що регулює той чи інший напрямок її діяльності. Не виключення й діяльність у сфері охорони здоров'я та такий важливий її напрямок, як трансплантація анатомічних матеріалів людині.

Упродовж останнього десятиріччя на нагальну необхідність вдосконалення його норм неодноразово звертали увагу в своїх публікаціях науковці, практикуючі юристи, представники медичної спільноти і правозахисники. Та дійсно, напевно чи когось можуть залишити байдужими до проблем у сфері трансплантації дані, які навила О. Шклярська: «Кожного дня в Україні, так і не дочекавшись на трансплантацію, вмирає дев'ятеро людей» [1].

У чинній редакції відповідного вітчизняного законодавчого акта під трансплантацією розуміється спеціальний метод лікування, що полягає в пересадці реципієнту органа або іншого анатомічного матеріалу, взятих у людини чи у тварини. Загалом, трансплантація в Україні регламентується низкою нормативно-правових актів. Так, відповідно до ст. 290 Цивільного кодексу України (надалі – ЦК України), повнолітня дієздатна фізична особа має право бути донором органів та інших анатомічних матеріалів та репродуктивних клітин. Закон України “Основи законодавства України про охорону здоров'я” подібним чином відмежовує трансплантацію органів та інших анатомічних

матеріалів як метод лікування (ст. 47) поряд з донорством крові та її компонентів (ст. 46). Спеціальний закон про трансплантацію при цьому вирізняє цілий ряд суміжних медичних процедур, на які він не поширює чинність, як-то донорство крові та її компонентів, трансплантація статевих залоз, ауто трансплантація, імплантація, тощо.

Соціально-правові умови створили підґрунтя для прийняття нової редакції спеціального закону, який поряд з концептуальними засадами правового регулювання розглянутих відносин здійснив коректування термінологічного базису, яким оперують відповідні нормативні положення.

По-перше, нова назва вказаного законодавчого акта «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» замість «Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині». Така трансформація пов'язана з виокремленням застосування як дії чи процесу, за якого при проведенні відповідних медичних процедур вдаються до застосування вказаного засобу лікування.

По-друге, поняття трансплантації у порівнянні з наведеним подано як спеціальний метод лікування, що полягає в пересадці анатомічного матеріалу людини від донора реципієнту і спрямований на відновлення здоров'я людини. Таким чином, на відміну від діючого наведене означення має визначення мети такої процедури – відновлення здоров'я людини, узагальнення поняття анатомічного матеріалу, як органів (їх частин), тканин, анатомічних утворень, клітин людини або тварини, фетальних матеріалів людини, визначення в якості анатомічного джерела безпосередньо організм донора. При цьому виникають питання термінологічного та логічного характеру, оскільки наведена редакція закону безпосередньо веде мову про донора анатомічних матеріалів людини – живого донора чи донора-трупа, у якого в установленому порядку вилучаються анатомічні матеріали для трансплантації та/або виготовлення біоімплантатів, донора-трупа – померлу особу, щодо якої в установленому порядку отримано згоду на вилучення з її тіла анатомічних матеріалів для трансплантації та/або виготовлення біоімплантатів, живого донора – повнолітню дієздатну фізичну особу, яка добровільно надала згоду на вилучення у неї анатомічних матеріалів для трансплантації. Вочевидь, за наведених обставин мова йде про

узагальнене поняття донора анатомічних матеріалів, яке диференціюється й деталізується вже у площині безпосередньо правового положення живого донора та донора-трупа, що не відповідає сутності змісту правоздатності фізичної особи.

З цього питання більш слушним є підхід чинної редакції вітчизняного законодавства, де правове положення донора охоплюється змістом його правоздатності на момент волевиявлення з приводу можливості бути донором анатомічних матеріалів. За таких умов можна говорити про ознаки фантомної правоздатності у випадку визначення правового режиму анатомічних матеріалів померлої особи, що отримала відповідної розробки у науці цивільного права [2, с. 6].

Окрім того, за останнього визначення сутності трансплантації виникає питання анатомічних матеріалів, взятих у тварини, оскільки остання в якості донора не може виступати, тоді й не вписується в застосування трансплантації з використанням вказаного біоматеріалу. Разом з тим, унормування правового режиму останнього має більш слушне закріплення для відповідного практичного застосування.

Виходячи із вищезазначеного, можна дійти висновку, що трансплантація сьогодні в усьому світі розглядається як надзвичайно ефективний та в цілому ряді випадків безальтернативний метод лікування незворотних захворювань та ушкоджень людського організму, однак новели у цій сфері термінологічного характеру ще потребують доопрацювань у розрізі діючого вітчизняного, міжнародного законодавства та філологічного тлумачення нормативних приписів.

Список використаних джерел

1. Трансплантація. Новації законодавця у цій сфері: перший погляд // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/transplantatsiya-novatsiyi-zakonodavtsya-u-tsiij-sferi-pershij-poglyad/>.

2. Шишка Р.Б. Охорона прав суб'єктів інтелектуальної власності у цивільному праві України: автореф. дис. ...кандидата юридичних наук: 12.00.03: цивільне право та цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. / Р.Б. Шишка; Одеська національна юридична академія. – Одеса, 2004. – 37 с.